

ZORGPLAN

Houtlaan 60
2334 CL Leiden
071-5154903
www.woutertjepieterse.nl
info@woutertjepieterse.nl

09-2020

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Uitgangspunten van de school.....	4
Visie op zorg.....	5
Zorgniveaus.....	7
Handelingsgericht werken.....	12
Cognitieve ontwikkeling, het leerlingvolgsysteem en gesprekscyclus.....	17
Sociaal-emotionele ontwikkeling.....	19
Verschillende soorten besprekingen rondom de ondersteuning van leerlingen.....	21

Inleiding

Goed onderwijs blijft mensenwerk. In dit zorgplan beschrijven wij hoe wij op OBS Woutertje Pieterse met leerlingenzorg omgaan en welke plannen wij hebben ten aanzien van de leerlingenzorg in de nabije toekomst.

Dit is een dynamisch plan en daardoor aan verandering onderhevig. Aanpassingen zullen terug te vinden zijn in de jaarplannen.

Onder leerlingenzorg verstaan wij het volgen van alle leerlingen van de school in hun ontwikkeling en de maatregelen die wij nemen ten aanzien van de onderwijsbehoeften van onze leerlingen (op zowel individueel als op groepsniveau). Voorheen ging men in het onderwijs en in de zorg vooral uit van onderwijsbeperkingen van het kind en werd benoemd wat het kind niet kon. Deze manier van werken is weinig productief gebleken. Er wordt nu niet de vraag gesteld: 'Wat is er mis met dit kind?', maar: 'Hoe kan ik mijn instructie en begeleiding afstemmen op wat deze leerling nodig heeft? Welke aanpassingen in de instructie, aanpak en leertijd zijn nodig voor deze leerling?'

Vanuit dit perspectief worden problemen van leerlingen beschouwd als werkproblemen van de leerkracht als professional. Bij het afstemmen van het onderwijs is de leerkracht beslissend en reageert adequaat op kinderen die extra aandacht nodig hebben. Leerkrachten zullen daarbij tegen grenzen aanlopen. Zorg voor leerlingen is een gedeelde zorg en daarbij is samenwerking heel belangrijk. In dit zorgplan staat beschreven op welke manier deze zorg vorm krijgt op onze school, hoe de taken ten aanzien van de zorg zijn verdeeld en volgens welke stappen wij zorg bieden aan onze leerlingen.

Binnen onze school zijn twee Leer- en OntwikkelSpecialisten (LOS) werkzaam. Voorheen noemden we dit intern begeleiders. De ene LOS werkt voor de groepen 1 t/m 4; de ander voor de groepen 5 t/m 8.

Uitgangspunten van de school

Professionele leerkrachten bieden modern en vernieuwend onderwijs. Op Woutertje Pieterse is ieder kind welkom en krijgt het de kans zich vanuit zijn eigen mogelijkheden te ontwikkelen. Hierdoor bieden wij gezamenlijk elk kind een stevige basis in een duurzame wereld, alsmede een plaats in de maatschappij van de toekomst.

Samen met de ouders bereidt de school de kinderen zo goed mogelijk voor op hun toekomstige rol als verantwoordelijke, kritische en actieve burgers in de maatschappij. De kwaliteit van het onderwijs, de mentaliteit en de sfeer van de school maken de aantrekkingskracht van de school uit.

Ieder kind is welkom bij ons op school

Onze school is vanwege het openbare karakter een ontmoetingsplaats voor alle levensbeschouwelijke en culturele opvattingen. Iedere leerling maakt kennis met verschillende levensbeschouwingen; zowel in de lessen als daarbuiten. Het aanleren van verdraagzaamheid en respect voor ieders opvatting, binnen de grenzen van maatschappelijk aanvaarde normen en waarden, beschouwen wij als kerntaak.

Bij sommige leerlingen lukt het onvoldoende om op de Woutertje Pieterse aan de onderwijs- en/of zorgbehoefte van een kind te voldoen. Bij deze leerlingen zoeken we in gezamenlijkheid tussen ouders, school en externe adviseurs naar een school (binnen het reguliere of speciaal (basis)onderwijs) waar ze dat wel kunnen.

We zetten ons in voor optimale ontplooiingsmogelijkheden van onze leerlingen

Ons onderwijs is vernieuwend en modern naar inhoud, didactiek en methodiek. Wij richten ons in het bijzonder, binnen het gebied van de reguliere vakken, op natuur en techniek. Tevens richten wij ons op eigenschappen en vaardigheden die nodig zijn om te kunnen functioneren in de huidige complexe samenleving. Te denken valt aan sociale en communicatieve vaardigheden, gevoel voor normen en waarden, een flexibele instelling en eigen verantwoordelijkheid.

De mogelijkheden van de leerling vormen het uitgangspunt voor het leer- en ontwikkelingsproces

Elke leerling heeft recht op kwalitatief hoogstaand onderwijs op maat in een inspirerende, maar ook geborgenheid biedende en veilige omgeving. We stimuleren de ontwikkeling van eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van de leerling.

Onze medewerkers zijn professionals die hun vakmanschap ontwikkelen en op peil houden

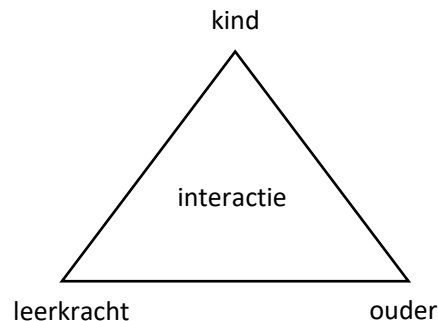
Zij blijven voortdurend leren. Ze zijn betrokken bij hun leerlingen en werken samen met collega's, ouders en andere betrokken personen en organisaties.

Ouders en school zetten zich gezamenlijk in voor de ontwikkeling van het kind

Daarom zijn ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie erg belangrijk. We informeren ouders tijdig en volledig over de voortgang van hun kinderen. Ouders en school maken wederzijdse afspraken over hun rol in het proces van het onderwijs en de verantwoordelijkheid voor de opvoeding. Ouders zijn vanzelfsprekend eindverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen, zoals de school eindverantwoordelijk is voor het onderwijs.

Visie op zorg

Ouders en school hebben een gezamenlijk belang: samen willen we ervoor zorgen dat het kind zich optimaal ontwikkelt en dat het zowel op school als thuis kan leren. Dit betekent dat het belangrijk is dat ouders en school als gelijkwaardige partners met elkaar in gesprek gaan, dat ze zoveel mogelijk samenwerken en dat het kind hier actief bij betrokken wordt.

Op de Woutertje Pieterse vinden we het belangrijk dat contacten tussen ouders en school vanuit een positieve grondhouding gevoerd worden en er wederzijds vertrouwen is. Als school nemen wij de zorgen en vragen van ouders serieus. Ouders kennen hun kind het best. Wij als school zijn de professional als het gaat om het bieden van passend onderwijs voor het kind. Alleen wanneer we gezamenlijk op zoek gaan naar wat het kind nodig heeft, hoe we dit realiseren en de aanpak afstemmen, bieden we het kind duidelijkheid en heeft het de meeste kans op groei.

Met de invoering van Passend Onderwijs sinds 1 augustus 2014 staat ook de Woutertje Pieterse voor de uitdaging om zoveel mogelijk leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, binnen het reguliere onderwijs op te vangen. Centraal hierbij staat het handelingsgericht werken. Dit staat beschreven in hoofdstuk 4. Handelingsgericht werken wil zeggen dat leerkrachten in staat zijn passend onderwijs te bieden op meerdere differentiatieniveaus binnen hun groep. Er wordt niet meer alleen gekeken naar wat een kind niet kan, maar vooral gekeken naar wat goed gaat: talenten, mogelijkheden en oplossingen.

IGDI en GIP

Op Woutertje Pieterse wordt gewerkt met het leerstofjaarklassensysteem. We zijn ons bewust van de verschillen tussen kinderen en willen dat ieder kind een zo optimaal mogelijke ontwikkeling doormaakt. Er wordt gewerkt met een groepsplanning per vakgebied, waarin de instructie in drie niveaus wordt gegeven. Verschillen in leertempo, cognitie en behoefte aan ondersteuning (onderwijsbehoefte) hebben onze aandacht, waarbij we oog houden op het individuele kind. De leerkracht speelt hierbij vanuit haar/zijn deskundigheid een begeleidende en ondersteunende rol.

Voor het aanbieden van nieuwe leerstof hanteren wij het Interactieve Gedifferentieerde Directe Instructiemodel (IGDI). Kinderen leren op verschillende manieren en ook in verschillend tempo. Er zijn kinderen die de uitleg snel begrijpen, anderen hebben daar wat meer tijd voor nodig. Leerlingen leren bovendien veel van interactie van en met elkaar. Het IGDI-model biedt zowel mogelijkheden voor interactief onderwijs als voor het omgaan met verschillen.

Als school streven wij naar bevordering van zelfstandig denken en werken, ieder op zijn eigen niveau. Uiteindelijk worden ook die vaardigheden straks in het voortgezet onderwijs van ieder kind verwacht. Het verschil in ontwikkelingstempo en ondersteuningsbehoefte vraagt om een aanpak die (individueel) maatwerk mogelijk maakt.

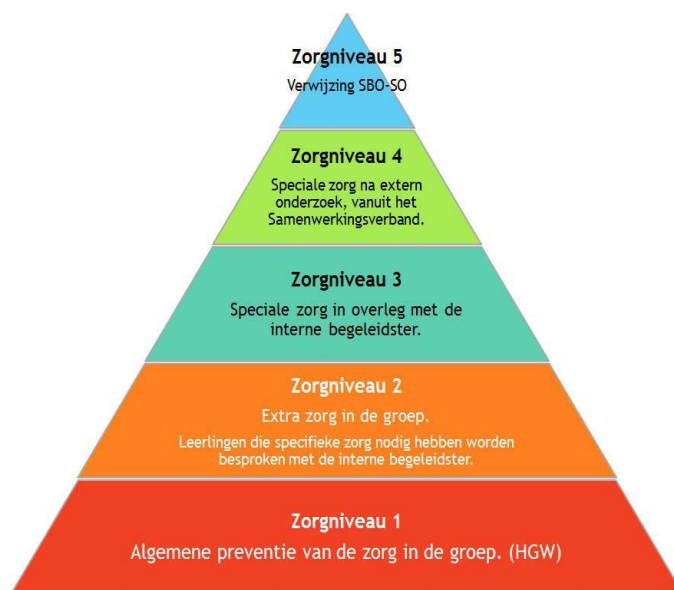
Om de leerkracht hierbij met een effectief instrument te ondersteunen, maken we gebruik van Groeps- en Individueel gericht Pedagogisch en Didactisch handelen (GIP). Dit is een model dat de leerkracht extra ruimte biedt voor individuele ondersteuning als een leerling dat nodig heeft. Meer hierover op bladzijde 15.

Zorgniveaus

Binnen de basisondersteuning werken we aan de hand van vijf niveaus. De manier waarop de zorg is georganiseerd, is voor een groot deel volgens de richtlijnen van het samenwerkingsverband Primair Passend Onderwijs Leiden (PPO-regio Leiden). Naarmate school en ouders meer in gesprek raken met collega's en instanties buiten de school, moet dit volgens vaste afspraken en overlegstructuren plaatsvinden. Alles is erop gericht om samen te doen wat nodig is, met zo min mogelijk procedures en administratieve handelingen.

Wanneer een kind in zorgniveau 2 t/m 5 zit, zijn de ouders daar altijd bij betrokken. Hoe hoger het zorgniveau is, hoe groter de betrokkenheid van ouders zal zijn.

Niet elke stap in onderstaande route is voorwaardelijk voor de volgende. Een flexibele werkwijze die passend is bij de situatie en die aansluit bij wat het kind nodig heeft, staat voorop.

Niveaus van zorg

Niveau	Inhoud	
1	Basisondersteuning: de hulp/ ondersteuning binnen de drie niveaus volstaat.	
2	Extra zorg is nodig: kindgesprek, signaalgesprek, handelingsplan, collegiaal overleg.	
3	Inzet LOS/intern zorgteam: kijkt samen met de leerkracht naar de mogelijkheden; geeft de leerkracht hulp bij het maken van een plan.	
4	a	Inschakelen externe instanties.
	b	Inschakelen ondersteuningsteam (OT) en groeidocument aanleggen.
5	Aanbod op maat: kiezen van een andere, passende onderwijsomgeving zoals bijv. speciaal (basis)onderwijs.	

Niveau 1: basisondersteuning

De leerkracht biedt zoveel mogelijk adaptief onderwijs en werkt met een groepsplanning. In een groepsplanning gaan we zoveel mogelijk uit van de kansen die er zijn. Daarnaast werken we doel- en opbrengstgericht. De leerkracht noteert per vak wat hij wil bereiken in een bepaalde periode. De leerkracht richt het onderwijs zo in dat de instructie op minimaal drie niveaus gegeven wordt en er zoveel mogelijk tegemoet wordt gekomen aan de onderwijsbehoeften van alle kinderen. De leerkracht beschikt daartoe over de vaardigheden om een goed klassenmanagement te kunnen voeren, een uitdagende leeromgeving in te richten, te observeren, een kindgesprek te voeren, ruimte te kunnen geven aan eigen initiatieven, in te kunnen spelen op welbevinden en betrokkenheid van het kind en feedback te geven. De leerkracht beschikt over didactische vaardigheden, past IGD toe en registreert en analyseert gegevens. De school meet het effect van het geboden onderwijs door observaties, gesprekken met kinderen, analyses van (schriftelijk) werk en door regelmatig leerlingen te toetsen. Dat kan met behulp van:

1. methodegebonden toetsen: deze horen bij de lesmethode en worden aan het eind van het hoofdstuk afgenomen. Er wordt gekeken of de aangeboden leerstof vanuit de methode wordt beheerst.
2. methode-onafhankelijke toetsen (CITO): deze toetsen worden twee keer per jaar afgenomen. Hierbij wordt gekeken hoe een leerling zich heeft ontwikkeld in vergelijking met de landelijke norm.

Binnen niveau 1 signaleert de leerkracht geen problemen en volgt de leerling het programma van de groep.

Niveau 2: extra zorg is nodig

Een leerkracht overlegt met een collega en/of de LOS wanneer hij merkt dat een kind niet optimaal kan profiteren van het leerstofaanbod of zich door sociaal-emotionele en/of gedragsmatige problemen niet optimaal kan ontwikkelen. De leerkracht gaat in gesprek met het kind om erachter te komen wat er speelt, hoe het kind een en ander ervaart en wat het kind nodig heeft om dit te veranderen. Ook zal er een signaalgesprek met ouders gepland worden wanneer een kind zich niet ontwikkelt zoals verwacht mag worden. Dit gesprek kan zowel over de cognitieve als sociaal-emotionele ontwikkeling gaan of gedragsmatige zaken betreffen. Natuurlijk kan het ook een combinatie zijn. Dit gesprek vindt in principe plaats in de signaalweek op initiatief van de leerkracht of soms van de ouders. Wanneer deze week nog ver weg is, kan er een gesprek ingelast worden. De leerkracht zal samen met de ouders en het kind doelen proberen te formuleren en bespreken hoe deze te bereiken zijn. Samen met het kind zal een plan worden opgesteld, zodat het kind meer eigenaar wordt van zijn eigen leerproces.

Het betreffende kind zal uitgebreid besproken worden tijdens de leerlingbesprekingen met de LOS. Deze vinden 3x per jaar plaats. Voorafgaand aan de bespreking vindt, indien nodig, een observatie plaats in de klas. Zo wordt gezamenlijk geprobeerd het onderwijs beter af te stemmen op de onderwijsbehoefte van het kind.

Er kan voor gekozen worden om het minimumprogramma in plaats van het basisprogramma van de methode aan te bieden. Dit betekent dat de hoeveelheid leerstof aangepast wordt (gebaseerd op de minimumdoelen). Het besluit om een leerling het minimumprogramma te laten volgen, kan in de leerlingbespreking tussen leerkracht en LOS genomen worden. Ook als er aanpassingen worden gedaan op sociaal-emotioneel vlak worden deze tijdens de leerlingbespreking besproken.

Bij stappen 1 en 2 is doorgaans sprake van preventieve en lichte zorg. De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor de verslaglegging.

Niveau 3: inzet LOS/intern zorgteam

Wanneer het signaalgesprek, het kindgesprek en de daaruit voortvloeiende plannen, de leerlingbespreking, collegiale consultatie of observatie door de LOS niet leidt tot verbetering of wanneer de leerkracht handelingsverlegen is, kan de leerkracht (nogmaals) in gesprek gaan met de LOS. De LOS maakt in eerste instantie een grondige analyse van de situatie (vanuit een helikopter

view m.a.w. leerkracht overstijgend) en geeft vervolgens advies over een mogelijke aanpak. Zij maakt afspraken over de terugkoppeling en betreft ouders bij dit traject. Besproken wordt of er vervolgstappen nodig zijn om het kind, de leerkracht, de ouders of de groep te helpen.

De LOS kan een observatie doen, een pedagogisch-didactisch onderzoek afnemen, met het kind in gesprek gaan, etc. Het gaat er hierbij om dat in samenspraak wordt geconstateerd dat deze leerling een specifieke onderwijsbehoefte heeft vanwege structurele leer- en/of gedragsproblematiek. De leerling kan ook besproken worden in het interne zorgteam binnen de school. Het intern zorgteam bestaat uit de beide LOS en de directeur.

Doordat het kind belemmerd wordt in het leren en onvoldoende profiteert van het basisaanbod zal een plan opgesteld worden. In de meeste gevallen gaat dit om een achterstand van een jaar op één of meerdere vakken. Het handelingsplan wordt volgens een vast format gemaakt en heeft ten doel het in kaart brengen van de belemmerende en stimulerende factoren en het inhalen van de opgelopen achterstand. Samen met de ouders zal dit handelingsplan vorm krijgen.

Wanneer de achterstand te groot wordt, zullen andere middelen ingezet worden en zal er een ontwikkelperspectief (OPP) worden opgesteld door de leerkracht en de LOS, in samenspraak met de ouders. Het doel van een OPP is het in kaart brengen van de belemmerende en bevorderende factoren en het stellen van haalbare doelen voor het kind. In de meeste gevallen gaat dit om kinderen met een ontwikkelingsachterstand, die gebaat zullen zijn bij het werken op een eigen leerlijn op het gebied van één of meerdere vakgebieden.

Op basis van het OPP wordt er doelgericht (met realistische verwachtingen) en planmatig gewerkt waarbij systematisch de ontwikkeling per vakgebied in kaart wordt gebracht. De leerling wordt actief betrokken bij korte en lange termijndoelen en met ouders is er intensief contact. De LOS coördineert en monitort de voortgang van het ontwikkelingsperspectief. Ons uitgangspunt is dat kinderen zolang mogelijk bij de leerstof van de groep gehouden worden.

Voor niveau 1, 2 en 3 geldt dat de leerkracht verantwoordelijk is voor de professionele dossiervorming.

Niveau 4a: inschakelen externe instanties

Als blijkt dat het gemaakte handelingsplan/OPP (niveau 3) niet voldoende oplevert kan er, binnen dit niveau, worden bekeken of ondersteuning of onderzoek door externen van toegevoegde waarde kan zijn. Er kan, wanneer de school dat nodig acht, ook een beroep gedaan worden op een psycholoog/orthopedagoog, Onderwijs Advies (OA), een kindercoach, een logopediste, schoolmaatschappelijk werk, Centrum voor Jeugd- en Gezin, Veilig thuis, Steunpunt Autisme, Dyslexiecentrum, etc.

Voor de verschillende aanmeldingen en onderzoeken zullen formulieren door zowel de ouders als de leerkrachten moeten worden ingevuld.

Ouders kunnen uiteraard ook zelf beslissen een onderzoek te laten doen. De kosten hiervoor worden niet door de school vergoed. Wij vinden het wel van groot belang dat wij daarvan op de hoogte worden gesteld en betrokken worden bij de uitslag van het onderzoek. Dit in het belang van het onderwijs aan het kind.

Niveau 4b: inschakelen ondersteuningsteam (OT) en groeidocument aanleggen

Wanneer de aanpak en de hulp voor een kind niet lijkt te werken en het kind zich nog niet optimaal kan ontwikkelen, roept de LOS in samenspraak met ouders de hulp in van het ondersteuningsteam (OT). Een OT is een overleg dat op school plaatsvindt. Ouders en school zoeken samen met andere deskundigen naar wat het kind nodig heeft.

Standaard bestaat het ondersteuningsteam uit:

- Ouders/verzorgers
- Directeur van de school (voorzitter)
- Leer- en ontwikkelspecialist (secretaris)
- Leerkracht van het kind
- Adviseur Passend Primair Onderwijs regio Leiden

Verder kunnen uitgenodigd worden:

- Vertegenwoordiger van het Jeugd- en Gezinsteam
- Jeugdarts of sociaal verpleegkundige (Jeugdgezondheidszorg)
- andere betrokkenen bij het kind

Het OT kan, altijd in overleg met ouders, aangevuld worden met deskundigen van andere organisaties of betrokkenen vanuit de omgeving van het kind. Voor deze stap is het opstellen van het groeidocument van de betreffende leerling verplicht. De LOS is hiervoor verantwoordelijk.

Een groeidocument is een digitaal document waarmee alle scholen in onze regio werken en moet worden opgesteld voor alle leerlingen die in aanmerking zouden kunnen komen voor een toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal onderwijs. Het opstellen van een groeidocument is verplicht wanneer een ondersteuningsteam bijeen wordt geroepen.

In het groeidocument worden de belemmerende en bevorderende factoren in leerling, onderwijs en opvoeding in kaart gebracht. De doelen en behoeften van de leerling, de school en de ouders worden beschreven evenals de extra ondersteuning en de effecten daarvan (monitoren en evalueren).

Het groeidocument is een gemeenschappelijk document van school, ouders en het kind. Het is een veilige digitale werkomgeving waarbinnen gegevens uitgewisseld kunnen worden. De ouders en de LOS hebben schrijfrechten; alle andere betrokkenen leesrechten. Het is aan de ouders wie zij nog meer schrijfrechten willen geven. Personen met schrijfrechten kunnen veranderingen in het groeidocument aanbrengen. Binnen het handelingsgericht werken wordt met ouders samengewerkt en wordt het groeidocument door de LOS samen met de ouders ingevuld en aangevuld. Ouders kunnen ook suggesties voor aanvulling doen of deze zelf maken. Als ouders veranderingen in het document aanbrengen wordt dit aangegeven door er initialen bij te zetten. Het groeidocument wordt halfjaarlijks geëvalueerd door ouders, leerkracht en LOS.

Tijdens het overleg van het OT wordt bekeken welke onderzoeksvragen er rond een leerling zijn, welke onderwijsbehoefte het kind heeft en welke hulp noodzakelijk is. Binnen het OT wordt bovendien vastgesteld hoe deze hulp gearrangeerd moet worden:

- hulp binnen de mogelijkheden met behulp van het expertteam;
- advies voor verder onderzoek;
- in sommige gevallen verwijzing naar het speciaal (basis) onderwijs.

Mocht verwijzen noodzakelijk zijn, dan wordt op bovenstaand beschreven manier voldaan aan de wettelijke verplichting. Hierdoor hoeft er niet een aanvullend, inhoudelijk oordeel geveld te worden over het voorgenomen plan van aanpak en kan er snel hulp ingeschakeld worden, zonder aparte procedures.

Voor niveau 4a en 4b geldt dat de LOS verantwoordelijk is voor de professionele dossiervorming. De LOS geeft begeleiding en hulp aan de leerkracht bij het opstellen van bijvoorbeeld een OPP of plan van aanpak. De LOS heeft de rol van trajectbegeleider en is regievoerder in het arrangeerproces (het zorgen voor passende hulp).

Niveau 5: aanbod op maat

Op het moment dat duidelijk is dat aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling het best tegemoet kan worden gekomen in het speciaal (basis)onderwijs, wordt bij het OT een onderwijsspecialist vanuit het speciaal (basis)onderwijs uitgenodigd. Deze specialist is goed op de hoogte van wat er nodig is om een overstap zo laagdrempelig mogelijk te houden. Op afstand leest een tweede onderwijsspecialist mee of er aan alle afspraken en regels is voldaan.

Hierna wordt de toelaatbaarheidsverklaring (TLV) aangevraagd en verzendt de school de benodigde gegevens naar de toelaatbaarheidscommissie (TLC) van het samenwerkingsverband. De TLC toetst alleen of alle stappen tot dan toe via de afgesproken procedure zijn doorlopen. Als de procedure goed gevolgd is, geeft de TLC binnen twee tot zes weken een TLV af.

De TLV geeft aan dat de leerling toelaatbaar is op een school voor speciaal basisonderwijs (SBO) of een school voor speciaal onderwijs (SO). De plaatsing is de verantwoordelijkheid van het bestuur van de S(B)O-school. Wanneer een leerling geplaatst kan worden op het S(B)O, zullen de scholen met de ouders afspraken maken over de overstap. Het kan zijn dat een kind toelaatbaar is maar op dat moment niet plaatsbaar.

Aanmelding bij onze school (zij-instroom) en ondersteuningsniveau

Onze school hanteert een aannamebeleid waarbij, naast het maximum van 28 leerlingen per jaargroep, rekening wordt gehouden met bovengenoemde ondersteuningsniveaus. Dat wil zeggen dat plaatsing ook afhankelijk is van de samenstelling van de leerlingen in de groep.

De school hanteert voor het plaatsen van zij-instromers grenzen om de zorg voor een groep te kunnen waarborgen. Indien er sprake is van één van onderstaande grenzen, wordt er in desbetreffende groep geen leerling meer geplaatst, ook als het maximum aantal van 28 leerlingen nog niet is bereikt. De grenzen zijn:

- maximaal 1 leerling niveau 4b per groep;
- maximaal 2 leerlingen niveau 3 per groep;
- maximaal 4 leerlingen niveau 2 per groep;

Indien het maximumaantal kinderen van niveau 3 is bereikt, wordt er geen kind met niveau 3 of niveau 4 bijgeplaatst.

Handelingsgericht werken

Op Woutertje Pieterse werken we handelingsgericht. Handelingsgericht werken beoogt de kwaliteit van onderwijs en ondersteuning voor alle leerlingen te verbeteren. Het is een planmatige werkwijze waarbij onderwijsprofessionals (zoals leerkrachten, de LOS, leidinggevenden en externe ondersteuners) zeven uitgangspunten toepassen. Deze planmatige aanpak heeft betrekking op zowel de interne als de externe zorg. Hierdoor is een goede afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen mogelijk, zodat alle leerlingen zich zo optimaal mogelijk ontwikkelen op basis van hun mogelijkheden en talenten.

De zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken

1. Doelgericht werken

Het schoolteam formuleert korte en lange termijn doelen voor leren, werkhouding en sociaal-emotioneel functioneren van alle leerlingen en evalueert deze in een cyclus van planmatig handelen. Ook interne en externe deskundigen werken vraag- en doelgericht vanuit het HGW.

2. De onderwijs- en opvoedbehoeften van kinderen staan centraal

Bij de onderwijsbehoeften kunt u denken aan wat een kind nodig heeft om een bepaald doel te behalen, bijv. welke instructie/uitleg, mogelijk extra leertijd en inoefening, meer uitdaging of duidelijke gedragsafspraken met gerichte feedback. Bij de opvoedbehoeften van kinderen kan school contact leggen met externen, zoals het Jeugd- en Gezinsteam of Centrum voor Jeugd en Gezin.

3. Afstemming en wisselwerking

Het gaat niet alleen om het kind als individu; het gaat ook om het kind in wisselwerking met zijn omgeving. Het gaat om deze leerling in deze groep, bij deze leerkracht, op deze school en van deze ouders. Hoe goed is de omgeving op school (onderwijs) en thuis (opvoeding) afgestemd op wat dit kind nodig heeft?

4. De leerkracht doet ertoe

Leerkrachten realiseren passend onderwijs en leveren daarmee een cruciale bijdrage aan een positieve ontwikkeling van leerlingen op het gebied van leren, werkhouding en sociaal-emotioneel functioneren. Met andere woorden: het is de leerkracht die ertoe doet. Ook onderwijsondersteunend gedrag van ouders is cruciaal voor schoolsucces. Wat hebben leerkracht en ouders nodig om het kind dit te kunnen bieden; wat zijn hun ondersteuningsbehoeften?

5. Positieve aspecten van kind, de leerkracht, groep, school en ouders zijn van groot belang

Naast belemmerende aspecten is het nodig om de bevorderende aspecten van een leerling te benoemen. Dit is nodig om de situatie te begrijpen, doelen te stellen en om een plan van aanpak te maken en uit te voeren.

6. Samenwerking is noodzakelijk

Deze samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen, ouders, interne en externe begeleiders is noodzakelijk om een effectieve aanpak te realiseren. Dit vergt constructieve communicatie tussen betrokkenen. Samen analyseren zij de situatie, formuleren ze doelen en zoeken ze naar oplossingen. Deskundigen op school en externe deskundigen werken intensief samen, in het belang van kind, school en ouders.

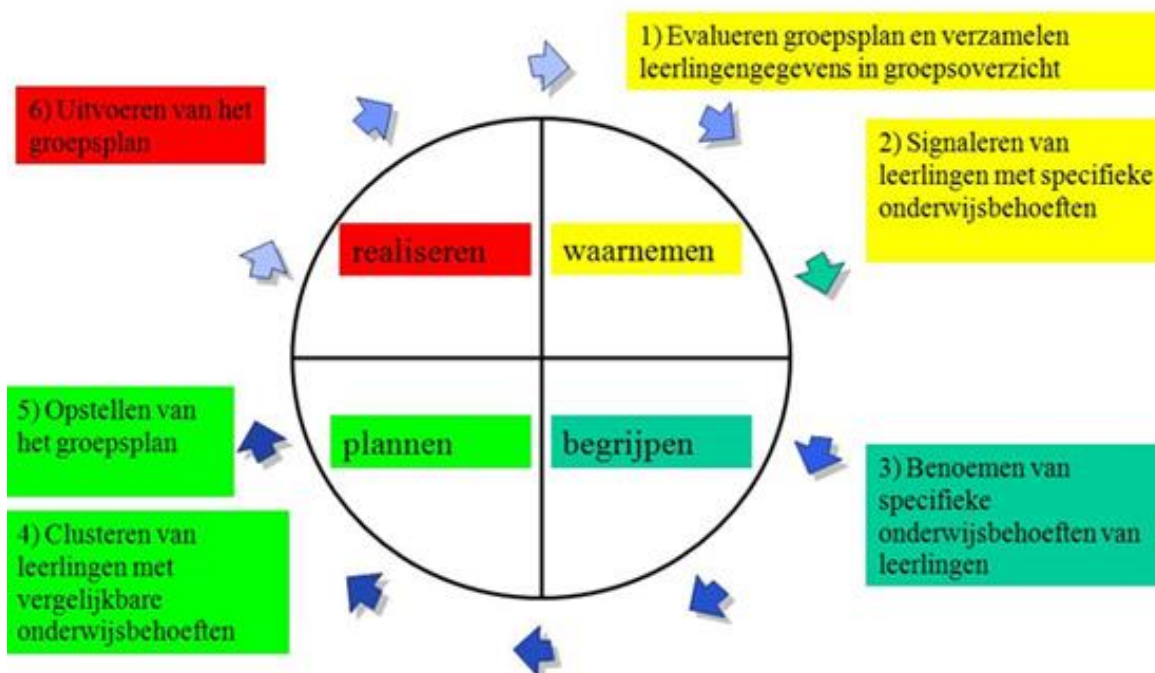
7. De werkwijze is systematisch en transparant

We werken volgens de cyclus handelingsgericht werken (zie hieronder). Daarnaast zijn er afspraken en protocollen die worden gevolgd (o.a. dyslexieprotocol of protocol plusleerlingen). Ouders worden geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind volgens de gesprekscyclus.

Handelingsgericht werken is een zich voortdurend herhalend proces van waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren. Hieronder is het proces schematisch afgebeeld.

Deze route zorgt ervoor dat de samenhang in de zorg en stappen, beslismomenten en verantwoordelijkheden duidelijk en transparant zijn.

Handelingsgericht werken

Naar: Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009, ACCO)

Op school- en groepsniveau staat de cyclus handelingsgericht werken centraal. Deze cyclus bestaat uit 6 stappen die zijn weergegeven in het schema.

Op schoolniveau worden de opbrengsten 2x per jaar geanalyseerd. Om dit inzichtelijk te maken analyseert de leerkracht 2x per jaar op groepsniveau. Naar aanleiding van deze schoolanalyse bepaalt de school de ontwikkeldoelen voor het komende halfjaar.

De 6 stappen worden nader toegelicht in de tabel hieronder.

STAP 1. Invullen groepsoverzicht/evalueren vorig groepsplanning
Verzamelen gegevens leerlingen uit groepsoverzicht: - Toetsen- Observaties- Analyses van werk- Gesprekken met leerlingen (en ouders)- Evalueren vorige groepsplanning
STAP 2. Signaleren leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
- Specifieke onderwijsbehoeften worden bij de leerling vermeld in het groepsoverzicht. Denk ook aan leerlingen met leer- en ontwikkelingsvoorsprong en leerlingen met eigen leerstijl- Welke criteria of standaarden hanteren we?- Hoe kunnen we proactief signaleren?
STAP 3. Benoemen van onderwijsbehoeften
- Welke doelen zijn voor deze leerling haalbaar in de komende periode?- Wat heeft leerling (extra) nodig om deze doelen te bereiken?
STAP 4. Clusteren leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften
- Op basis van patronen in groepsoverzicht kiest de leerkracht voor activiteiten met de hele groep, subgroepen (aanpak 1, 2 of 3) en/of individuele leerlingen- Clustering moet haalbaar zijn qua klassenmanagement- Clustering is flexibel en tijdelijk
STAP 5. Opstellen groepsplanning
Op basis van de onderwijsbehoeften van de leerlingen en gekozen clustering wordt kernachtig het aanbod voor een periode gepland: 1. doelen/gewenste situatie2. inhoud (wat)3. aanpak (hoe)4. organisatie5. evaluatie
STAP 6. Uitvoeren groepsplanning
- Inroosteren van activiteiten uit groepsplan- Tussentijds verzamelen gegevens over leerlingen en observeren resultaat van het aanbod- Tussentijds aanbod bijstellen

Handelingsgericht werken op groepsniveau met groepsplanningen

Een groepsplanning beschrijft welke aanpak een leerkracht hanteert in de klas om doelen te bereiken. Een groepsplanning is van toepassing op alle kinderen. We werken met groepsplanningen voor technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen. Deze plannings worden na ieder blok geëvalueerd en bijgesteld. Bij de groepen 1 en 2 werken we met een themaplanningen voor taal, rekenen en andere gebieden. De leerkrachten observeren en registreren 2x per jaar in KIIK!. Op deze manier werkt de leerkracht op planmatige wijze. Gegevens van de kinderen worden verzameld en

geïnterpreteerd, zodat zo goed mogelijk het onderwijsaanbod wordt afgestemd op de onderwijsbehoeften van de kinderen.

Realisatie van de zorg in de groep: GIP-model en IGDI-model

GIP-model

Goed klassenmanagement is een voorwaarde om de zorg binnen de groep te realiseren. Door goed klassenmanagement werken we aan een gedifferentieerd aanbod in de groep. De leerlingen krijgen, indien gewenst en indien mogelijk, extra instructie, individueel of in een groepje. De leerkracht begeleidt de leerlingen tijdens de rondgang. Voor het zelfstandig werken zijn duidelijke regels en afspraken voor de leerlingen en de leerkracht middels Groeps- en Individueel gericht Pedagogisch en Didactisch handelen (het GIP-model).

Dit is een model dat de leerkracht extra ruimte biedt voor individuele aandacht aan leerlingen die dat nodig hebben. Maar het is ook een instrument dat leerlingen stimuleert om:

- zelfstandig te leren plannen en werken in de groep;
- taken beter te overzien;
- te leren omgaan met uitgestelde aandacht;
- prestaties en eigen gedrag te beoordelen;
- beter om te gaan met en samen te werken met andere kinderen.

Kenmerken van het GIP-model:

- kinderen werken met behulp van het vraagtekenblokje;
- de leerkracht werkt met het stoplicht;
- de leerkracht werkt met de time-timer en geeft daarmee de werktijd aan;
- de leerkracht loopt vaste rondes door de klas voor het beantwoorden van korte vragen;
- aan de instructietafel kunnen de kinderen in kleine groepjes geholpen worden;
- er zijn vaste momenten waarop 'gegipt' wordt.

Interactieve Gedifferentieerde Directe Instructiemodel (IGDI)

Een gedifferentieerde instructie is van groot belang voor effectief onderwijs aan leerlingen die meer uitleg en oefening nodig hebben, leerlingen met leerproblemen en leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong. Wij gebruiken het Interactieve Gedifferentieerde Directe Instructiemodel oftewel IGDI als een effectieve vorm van lesgeven. Het IGDI-model biedt zowel mogelijkheden voor interactief onderwijs als voor het omgaan met verschillen en bestaat uit de volgende stappen:

1. Start van de les: voorkennis activeren/herhalen van eerder geleerde stof
2. Het doel van de les wordt benoemd
3. Voordoelen door de leerkracht (model staan, uitleg geven)
4. Samendoen (leerlingen zijn actief betrokken)
5. Zelf doen (zelfstandig werken middels het GIP-model en verlengde instructie + begeleid verwerken van de leerstof)
6. Reflecteren (feedback in allerlei vormen)

De basisinstructie is gericht op de grootste groep kinderen in de groep. Deze kinderen kunnen zich met de basisinstructie van de leerkracht, de begeleide inoefening en de zelfstandige verwerking goed ontwikkelen.

De *verlengde instructie* is gericht op leerlingen die naast de basisinstructie extra instructie nodig hebben door:

- a. herhaling van de geboden instructie;
- b. remediëring wanneer er sprake is van een hiaat;
- c. nieuwe stof begeleid verwerken;
- d. directe feedback geven.

De verkorte instructie is voor kinderen die zich goed en/of sneller ontwikkelen dan de basisgroep. Ze hebben vaak aan een verkorte instructie genoeg om zelfstandig aan het werk te kunnen gaan. Het is bij deze leerlingen van belang dat ze voldoende uitgedaagd worden en activiteiten aangeboden krijgen op een hoger niveau.

Alle drie de niveaus basis, verkort en verlengd horen bij IGDI en in zorgniveau 1 thuis.

Cognitieve ontwikkeling, het leerlingvolgsysteem en gesprekscyclus

Zoals in de uitgangspunten van onze school terug te vinden is, zetten wij ons in voor optimale ontplooiingsmogelijkheden van onze leerlingen en vormen deze mogelijkheden het uitgangspunt voor het leer-en ontwikkelproces. We hebben ervoor gekozen om de ondersteuning van een kind zoveel mogelijk binnen de groep te laten plaatsvinden. Goed klassenmanagement is een voorwaarde om die zorg binnen de groep te realiseren.

Door te werken met het GIP-model is er niet alleen ruimte om elkaar te helpen en samen te werken, maar leren kinderen ook om te gaan met uitgestelde aandacht en hun werk te organiseren.

Bij gebruik van het IGDI-model wordt effectief onderwijs gegeven, waardoor er gedifferentieerde instructie wordt aangeboden. Dit geeft de leerkracht de gelegenheid om kinderen extra ondersteuning of verrijking aan te bieden.

Vanaf groep 4 wordt er gewerkt met een weektaak voor rekenen, vanaf groep 5 wordt er gewerkt met een dagtaak en in groep 6 t/m 8 met een weektaak. Zo leren we de kinderen hun werk te plannen en te organiseren en zich verantwoordelijk te voelen voor hun taak.

We hebben de keuze gemaakt om de kinderen die meer aankunnen te laten werken met de methode Levelwerk. De kinderen worden daarbij ondersteund door onze specialist Levelwerk. Dit vindt eenmaal per week buiten de groep plaats en richt zich met name op rekenen. Voor taal en wereldoriëntatie wordt Levelwerk in de eigen groep aangeboden. De specialist Levelwerk ondersteunt de leerkrachten hierbij. Zie ook het Protocol Plusleerlingen.

Daarnaast verzorgt After's Cool de Projectklas op onze school. De Projectklas is bedoeld voor leerlingen uit de groepen 3 t/m 5 die onvoldoende uitdaging hebben aan het reguliere schoolaanbod en Levelwerk. Zie hiervoor ook het protocol Plusleerlingen. De Projectklas is 1x per week.

Het komt voor dat ouders een externe remedial teacher (RT'er) voor hun kind inzetten. Wij vinden het belangrijk dat er dan een goede samenwerking is tussen de leerkracht en de RT'er om zo het leerstofaanbod en de onderwijsbehoefte op elkaar af te stemmen. Het is in het belang van het kind dat zij elkaar op de hoogte houden van de gemaakte stappen en vorderingen van het kind. De remedial teaching vindt buiten school plaats.

Leerlingvolgsysteem

Elk kind ontwikkelt zich op een eigen wijze. We brengen deze ontwikkeling in beeld met behulp van een leerlingvolgsysteem. Wij werken met het leerlingvolgsysteem ESIS. Met ESIS kan digitaal de ontwikkeling van alle kinderen van groep 1 tot en met groep 8 gevolgd worden. Alle CITO-toetsen worden hierin geregistreerd. Hierdoor kan goed worden bekeken hoe de ontwikkeling van ieder kind is. Dit bekijken kan niet alleen op groepsniveau maar ook op schoolniveau. In de loop van de jaren wordt het beeld van de ontwikkeling van ieder kind steeds meer zichtbaar. In ESIS staan ook de aantekeningen over de oudergesprekken, signaalgesprekken, onderzoeksgegevens, contacten met externe instanties en andere informatie die belangrijk is om de ontwikkeling van een kind goed te kunnen blijven volgen.

Rapportage en gesprekscyclus

Aan het begin van het schooljaar wordt er voor de ouders van de groepen 1/2 een informatieavond gehouden. Voor de groepen 3 tot en met 8 vindt er een startgesprek plaats.

Ouders, leerkrachten en kinderen bespreken daarin wat het kind nodig heeft om tot een optimale ontwikkeling te komen. Voorafgaand vullen de kinderen een reflectieformulier in dat als leidraad dient voor het gesprek. Tijdens dit gesprek kunnen zij verwachtingen die zij van elkaar hebben uitspreken en bijzonderheden delen. Van dit gesprek wordt volgens een vast format verslag gedaan en in het leerlingvolgsysteem opgeslagen.

Ouders van groep 1 tot en met groep 8 worden 2x per jaar op de hoogte gesteld van de vorderingen van hun kind. Voor groep 1/2 is dit door middel van een rapportage naar aanleiding van de observaties in KIIK! en bij groep 3 tot en met 8 is dit door middel van een rapport. Na het uitdelen van de rapportage of het rapport vindt een 10-minutengesprek plaats. In de groepen 3 t/m 8 vinden de gesprekken plaats met ouders en kind.

Naast het rapport krijgen vanaf het schooljaar 2020-2021 de ouders van groep 4 tot en met groep 8 ook twee keer per jaar een Snappetoverzicht. Voorafgaand hebben er Snappetgesprekken met de leerlingen plaatsgevonden.

In de signaalweken vindt er op initiatief van de leerkracht of de ouders een signaalgesprek plaats, wanneer een kind zich cognitief en/of sociaal-emotioneel niet zo ontwikkelt als verwacht mag worden. Het gesprek wordt voorbereid volgens een vast format, waar vervolgens de gemaakte afspraken met ouders en kind aan worden toegevoegd.

Vanaf groep 6 staat er op het rapport van het kind het voorlopig uitstroomprofiel vermeld. In groep 8 wordt in december het adviesgesprek gehouden. Hierbij zijn ouders en het kind aanwezig. In dit gesprek wordt besproken welke vorm van middelbaar onderwijs het beste bij het kind past.

Voor de procedures betreffende de overgang naar volgende groepen en doubleren verwijzen wij naar het Protocol verlengen.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Het omgaan met elkaar is binnen onze school een gezamenlijke verantwoordelijkheid van kinderen, team en ouders. Wanneer zich problemen voordoen op sociaal-emotioneel gebied is het belangrijk in samenspraak met de ouders het kind zo goed mogelijk te begeleiden. Als school nemen wij de zorgen van de ouders serieus. We gaan ervanuit dat de ouders openstaan voor onze zorg en samen met ons naar oplossingen willen zoeken.

Een gezamenlijke aanpak, op school en thuis, biedt het kind duidelijkheid en kansen op groei.

In de school en op het schoolplein kunnen collega's ondersteunend werken, hetzij door observaties, hetzij door interventies, een grapje of een complimentje. Het is fijn dat een leerkracht zijn zorgen over individuele kinderen of over de groep kan delen met collega's in bijvoorbeeld een bouwoverleg. Niet alleen ten behoeve van het kind of de groep maar ook ten behoeve van de leerkracht.

We werken met een gedragsprotocol. Hierin staat enerzijds beschreven wat de school doet om gewenst gedrag te stimuleren en kinderen te helpen om sociaalvaardig te worden en anderzijds wat de school doet om ongewenst gedrag te ontmoedigen en hoe en wanneer er gesanctioneerd wordt.

We hebben schoolregels opgesteld en deze hangen zichtbaar in iedere groep en openbare ruimtes. Op deze manier kunnen de leerkrachten kinderen helpen om zich te houden aan de afspraken en regels in het gebouw en op het plein. De afspraak binnen het schoolteam is dat het de verantwoording is van iedere leerkracht om kinderen uit alle groepen te complimenteren bij goed gedrag en bij te sturen wanneer dat nodig is. In iedere jaargroep staan de regels regelmatig centraal. Vanaf groep 3 worden er in de klassenvergadering groepsregels afgesproken. Ieder kind mag hierover meebeslissen en toont zijn betrokkenheid door zijn handtekening op het blad te zetten waarop (zichtbaar in de klas) de groepsregels staan beschreven.

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen gebruiken we nu nog de methode 'Kinderen en hun sociale talenten', zodat we proactief aan de slag gaan met de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. In schooljaar 2020-2021 wordt onder leiding van de werkgroep sociaal emotionele ontwikkeling samen met het team een nieuwe methode gekozen die het jaar daarop geïmplementeerd wordt.

De sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen van de groepen 1 en 2 zit verweven in het digitale systeem KIIK! Hierin worden de ontwikkelingslijnen van de leerling geregistreerd. De groepen 3 t/m 8 worden gevolgd met de Sociale Competentie Observatielijst (SCOL). Door middel van SCOL kunnen leerlingen gesignaleerd worden op één of meerdere sociale competenties. De acht categorieën van sociale competenties zijn:

1. Ervaringen delen
2. Aardig doen
3. Samen spelen en werken
4. Een taak uitvoeren
5. Jezelf presenteren
6. Een keuze maken
7. Opkomen voor jezelf
8. Omgaan met ruzie

Door het in kaart brengen van de sociale competentie van leerlingen kunnen we:

- de ontwikkeling van sociale competenties op klasse- of op schoolniveau planmatig aanpakken;
- met de uitkomsten van de SCOL-scores ons onderwijs inhoudelijk vormgeven;
- leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, snel op het spoor komen.

Indien een leerkracht problemen signaleert, zal hij het probleem duidelijk in beeld brengen en aangeven welke maatregelen getroffen zijn om het probleem op te lossen. Voorgaande wordt door de leerkracht en de LOS overlegd in een cyclus van voortgangsbesprekingen. De leerkracht bespreekt de groepsuitslagen 2x per jaar en de individuele leerlingen 3x per jaar met de LOS. Deze momenten zijn vastgelegd in de zorgkalender. De leerkracht kan n.a.v. de gesprekken een pedagogisch doel en/of plan van aanpak opstellen. Zorgen omtrent de sociaal-emotionele ontwikkeling worden altijd met ouders besproken.

Aanpak bij plagen of pesten

Deze aanpak wordt beschreven in het gedragsprotocol.

Coöperatieve werkvormen

Op onze school vinden we het belangrijk dat kinderen leren van en met elkaar. Samenwerken maakt leren leuker, is waardevol en efficiënt. Dit samenwerken of coöperatief leren kan door didactische werkvormen te gebruiken.

In het GIP-model zit een duidelijk sociaal element: op vastgestelde momenten mogen kinderen elkaar helpen en elkaar om hulp vragen. Ook op andere momenten gedurende een schooldag is het goed om samen met anderen te leren een opdracht aan te pakken.

Verschillende soorten besprekingen rondom de ondersteuning van leerlingen

Wanneer de groepsleerkracht belemmeringen constateert, zal hij in eerste instantie zelf het probleem analyseren en een oplossing zoeken, mogelijk in contact met collega's, het kind en de ouders (zorgniveau 1 en 2). Indien een snelle oplossing niet voor handen ligt, wordt contact opgenomen met de LOS. Daarnaast zijn er gedurende het schooljaar een aantal momenten vastgelegd waarop de leerlingen van alle groepen en/of de zorgleerlingen in het bijzonder worden besproken. De planning van deze besprekingen wordt opgenomen in de jaarkalender.

Soort bespreking	Deelnemers	Frequentie
Zorgleerlingbespreking: 30 minuten Groepsleerkrachten brengen de onderwijsbehoeften van het kind in beeld, formuleren een heldere hulpvraag en geven aan wat ze al gedaan hebben.	Groepsleerkracht en LOS	3 keer per jaar: november, februari en juni
Groepsbespreking: 60 minuten Het door de leerkracht ingevulde groepsanalyse-formulier is leidraad.	Groepsleerkracht, parallelcollega en LOS	2 keer per jaar voorafgaand aan de rapporten, na afname van de Cito's: februari en juni Gr. 1/2 a.d.h.v. de KIJK!-registratie
Intern ZorgOverleg	Directie en LOS volgens een vaste agenda	Wekelijks
Warme overdracht a.d.h.v. het groepsoverzicht en groepsanalyseformulier	Tussen groepsleerkrachten oude en nieuwe groep	Jaarlijks aan het einde van het schooljaar: juli
Snappetgesprekken	Groepsleerkracht en kind	2 keer per jaar
Signaalgesprek als een kind zich niet naar verwachting ontwikkelt	Groepsleerkrachten, ouders, evt. met kind en zo nodig met LOS	2 keer per jaar: november en april

Startgesprek a.d.h.v. reflectieformulier groep 3 t/m 8	Groepsleerkrachten, ouders en kind	1 keer per jaar: september
10-minutengesprek a.d.h.v. Kijk!-registratie (gr. 1/2) of het rapport (gr. 3 t/m 8)	Groepsleerkrachten, ouders en kind, eventueel met LOS	2 keer per jaar: februari en juni/juli
Adviesgesprek VO groep 8	Groepsleerkrachten, ouders en kind	December
Ondersteuningsteam	Ouders, LOS, directie, PPO-adviseur en overige leden	Vastgelegd in de zorgkalender. Indien nodig op afroep.
Afstemming van zorgleerlingen die bekend zijn bij GGD en Jeugd- en gezinsteam (JGT)	medewerker Jeugd- en gezinsteam, medewerker GGD en LOS	3 keer per jaar

Gerelateerde documenten:

Dyslexieprotocol

Dyscalculieprotocol

Gedragsprotocol

Protocol Plusleerlingen

Protocol Verlengen

Zorgkalender